

УДК 351.76:347.73:338.24

О. В. Глущенко,

д. е. н., завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-5856-3373>

М. А. Швайко,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3911-0392>

О. Ю. Дячек,

к. е. н., доцент кафедри управління і адміністрування,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7285-6401>

В. Ю. Бабаєв,

к. держ. упр., доцент, доцент кафедри економічної політики та менеджменту,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8652-2974>

С. О. Громов,

аспірант заочної форми навчання кафедри економічної політики та менеджменту,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9720-0222>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.9.64

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ

O. Hlushchenko,

Doctor of Economic Sciences, Head of the Department of Finance,
Banking and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University

M. Shvaiko,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, V. N. Karazin Kharkiv National University

O. Diachek,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management
and Administration, V.N. Karazina Kharkiv National University

V. Babaiev,

PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department
of Economic Policy and Management, V.N. Karazin Kharkiv National University

S. Gromov,

PhD student of the Department of Economic Policy and Management, V. N. Karazin Kharkiv National University

DIGITISING TAXATION: INTERNATIONAL OPPORTUNITIES AND THREATS

Концепція електронної комерції є зростаючою тенденцією в цифровій економіці, коли компанії та споживачі все частіше використовують платформи електронної комерції. Зростання електронної комерції призвело до зростання попиту на цифрові продукти та послуги, а також до потреби в більш ефективних і ефективних стратегіях оподаткування.

У статті розглянуто декілька способів як процес діджиталізації збільшує інтернаціоналізацію бізнесу. Акціонери та клієнти можуть перебувати в різних країнах, а сама компанія може бути організована в складні ланцюги поставок, які також охоплюють багато країн. Ці фактори створюють значні проблеми для національного оподаткування такого міжнародного бізнесу. Ці проблеми знайшли своє відображення у зростаючому громадському та політичному занепокоєнні щодо стратегій, які використовують транснаціональні компанії для використання існуючої міжнародної податкової системи з метою зменшення своїх податкових зобов'язань.

E-commerce is a growing trend in the digital economy, with businesses and consumers increasingly using e-commerce platforms. The growth of e-commerce has led to an increase in demand for digital products and services, as well as the need for more efficient and effective tax strategies.

The article discusses several ways in which the digitalisation process increases the internationalisation of companies. In particular, shareholders and customers may be located in different countries, and the business itself may be organised in complex supply chains that also span many countries. These factors pose significant challenges for the national taxation of such international companies. These problems are reflected in growing public and political concern about the strategies used by multinational companies to exploit the existing international tax system to reduce their tax liabilities.

In the author's view, the current international tax system does not provide a proper basis for taxation. It is based on arbitrary distinctions: between countries (residence and source) and between types of income (active and passive).

The OECD's BEPS project, which began in 2013, has produced a wealth of analytical information that has informed many of the reforms launched in 2015. The overall aim of the reforms is to preserve the existing allocation of tax rights.

This is achieved by adding safeguards against abuse to the existing allocation rules. The overall goal of the OECD BEPS guidelines is to provide nations access to both internal and foreign tools that will improve the alignment of tax rights with economic activity.

Closing loopholes tends to increase complexity and is unlikely to lead to a more rational and stable system. Instead, a fundamental reform of the international tax system is needed, and the tax base should be based on relatively fixed factors, i.e. the location of shareholders or the location of consumers. Both types of reform have the significant advantage that the conceptual basis of the system will be clear. However, both types of reform raise practical difficulties. A shareholder tax would link corporate profits in one country to a shareholder in another. A point-of-sale tax would have to tax imports that might be exported by a small company in another country. In principle, however, both problems can be solved by digitalisation.

Ключові слова: публічні фінанси, механізм управління, публічні послуги, цифрове врядування, цифрові технології, смарт-контракти.

Key words: public finance, mechanism of administration, public services, digital governance, digital technologies, smart contracts.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Економіка стає цифровою. Цифровізація — це процес поширення технологій у масове використання. Електрифікація була останнім прикладом такого роду явища. Цифровізація товарів і послуг зменшує відстань між людьми та предметами. Вона полегшує пересування. Це робить мережеві ефекти важливими та дозволяє використовувати конкретні дані, щоб задовольнити унікальні потреби клієнтів, як бізнесу так і споживачів. Це створює широкі можливості для інновацій, інвестицій, створення робочих місць і нових підприємств. У майбутньому це стане одним із основних драйверів сталого зростання.

Цифровізація впливає на кожен сферу, оскільки вона відкриває кордони. Сьогодні люди можуть легко купувати товари та послуги безпосередньо у підприємств в інших країнах, а також купувати акції цих підприємств. Це відрізняється від ситуації у не такому далекому минулому. Наразі навіть малі та середні підприємства можуть конкурувати на міжнародному рівні. Отже, діджиталізація створює проблеми з оподаткуванням у всіх сферах економіки, найбільш помітна вона в цифровому секторі.

Здається, ІТ компанії особливо мають змогу переміщувати свої прибутки в податкові гавані, вони знаходяться на передньому краї цієї проблеми. Але ці проблеми стосуються не лише таких компаній. Усім компаніям доступні різні методи податкового планування, щоб перене-

сти свої прибутки в податковій гавані або юрисдикції з низьким рівнем оподаткування.

У відповідь на це поширене занепокоєння ОЕСР та Група двадцяти у 2013 році запустили проект реформ — проект протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування (BEPS). Хоча на той час він був визнаний найамбітнішою реформою міжнародної податкової системи за останні 100 років, вона не призвела до радикальних змін. Проект BEPS залишив фундаментальну структуру міжнародної податкової системи незмінною, але запропонував низку заходів, спрямованих на усунення або звуження деяких з основних шляхів податкового планування, доступних на той час. Ця стаття присвячена викликам, можливостям, які створює цифровізація для оподаткування прибутку транснаціональних корпорацій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Огляд відчизняної наукової літератури слід розпочати з наукового доробку О. Басюка, який визначає зміни та тенденції у публічних фінансах, що викликані цифровізацією [1; 2].

Робота Д. Носенка безпосередньо стосується теми нашого дослідження але не враховує особливостей діджиталізації [3].

Авторські наукові розвідки висвітлюють загальні тенденції у публічних фінансах в умовах діджиталізації з точки зору оподаткування [4].

Світова фінансова думка також надає чимало наукових робіт з аналогічної проблематики. Слід згадати статтю М. Деверо та Дж. Велла, які стверджують, що діджиталізація загострила проблеми які вже давно збурюють існуючу систему міжнародного оподаткування, що зумовлює необхідність загальносистемної реформи та зосередили увагу на "довгострокових" цілеспрямованих реформаторських пропозиціях [5]. Аналогічні ідеї викладені у статті М. Деверо у співавторстві з Р. де ла Ферія [6].

У праці С. Розенталь та Л. Остін демонструють, що частка американських акцій, що зберігаються на оподатковуваних рахунках, різко зменшилася за останні 50 років, і вони закликають законодавців уважно розглянути цю ерозію акціонерної бази під час визначення того, як найкраще оподатковувати прибутки компаній [7].

Е. Тодер, та А. Віард пропонують принципи реформування податкової системи, що заохочує внутрішні інвестиції та різко зменшує стимули для корпоративних злиттів і поглинань.

Вона є приблизно нейтральною до доходів і робить податкову систему більш прогресивнішою [8]. У цьому ж руслі виконана робота Г. Груберт та Р. Альтшулера, які розглядають три плани перенесення податку на прибуток підприємств на рівень фізичних осіб для досягнення значного зниження ставки корпоративного податку. Один план скасовує корпоративний податок на прибуток і оподатковує дивіденди та річну зміну вартості фінансових активів, що перебувають у вільному обігу, за звичайними ставками. Другий об'єднує корпоративний податок та податок на акціонерів. Третій знижує ставку корпоративного податку до 15 відсотків і оподатковує дивіденди та приріст капіталу як звичайний дохід [9].

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Розглянути кілька способів, як діджиталізація сприяє глобалізації бізнесу транснаціональних корпорацій. Визначити вплив діджиталізації на міжнародну систему оподаткування, окреслити перспективи реформування міжнародної системи оподаткування.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Створення багатонаціональних компаній у різних країнах отримує величезні переваги від більшої цифровізації. У світі сучасних комунікацій відносно легко керувати бізнесом з багатьох різних місць у дедалі складніших ланцюгах поставок — до такої міри, що визначити "місцезнаходження" конкретного виду діяльності стає дедалі складніше. Все частіше дослідження і розробки (R&D), виробництво і маркетинг продукту можуть здійснюватися в різних країнах. Дійсно, виробництво різних компонентів продукту та їхнє складання можуть здійснюватися в різних країнах. Цифровізація є основним, хоча і не єдиним фактором, що сприяє такій інтернаціоналізації. Проблема стає більш гострою в суто цифровому світі.

Діджиталізація полегшує переміщення прибутку в юрисдикції з низьким рівнем оподаткування. Діджиталізація спростила створення дочірніх компаній в країні з низьким рівнем оподаткування і здійснення платежів на їх користь, будь то роялті, відсотки або інші платежі, які дають змогу отримати значні відрахування в юрисдикціях з високими податками. У крайньому випадку, компанії в країнах з низьким рівнем оподаткування можуть бути просто скринькою для збору грошей, без жодного реального працівника. Проект BEPS спрямований

на боротьбу з найгіршими проявами таких стратегій.

Ще одним наслідком оцифрування є те, що багатонаціональному підприємству легше продавати свою продукцію споживачам у певній юрисдикції за мінімальної фізичної присутності або взагалі без неї. Це очевидно при транскордонних продажах цифрових продуктів, але це також може виникнути і в більш традиційному бізнесі. Завдяки сучасним комунікаціям, рекламі в усіх формах, включаючи соціальні мережі та контактам зі споживачами, може керувати персоналом, розташований за межами країни споживача. Якщо це відбувається, країна зі звичайним рівнем оподаткування з меншою ймовірністю зможе оподатковувати будь-яку частину прибутку, отриманого від продажу, оскільки відсутня фізична присутність, необхідна для досягнення порогу постійного представництва.

Діджиталізація також сприяє збільшенню відмінностей між місцезнаходженням материнської компанії та її акціонерів. Традиційно існував "домашній ухил" у прийнятті рішень щодо інвестиційного портфеля приватними особами та взаємними фондами. Однак дані свідчать про те, що з часом цей ухил значно зменшився. Крім того, зросла частка особистих заощаджень, що зберігаються на неоподатковуваних рахунках. В результаті, наприклад, за оцінками С. Розенталя та Л. Остіна [7], частка акцій американських корпорацій, що зберігаються на особистих оподатковуваних рахунках, впала з 84% у 1965 році до 24% у 2015 році. У більш відкритій економіці Великої Британії частка акцій компаній, що котируються на біржі, які перебувають у власності фізичних осіб, впала з 54% у 1963 році до 12% у 2014 році за даними Офісу національної статистики (ONS) [10], С. Розенталь та Л. Остін повідомляють, що у 2015 році іноземці безпосередньо володіли близько 26% корпоративних акцій у США; аналогічний відсоток у Великій Британії у 2014 році становив 54%, порівняно з 7% у 1963 році [7; 10]. Там, де існують міжнародні портфельні інвестиції, зв'язок між місцезнаходженням акціонерів і материнських компаній руйнується; з часом цей зв'язок стає слабшим.

Ця відмінність піднімає більш фундаментальне питання про те, чи є податок на корпоративний прибуток обґрунтованим показником оподаткування доходу, належного акціонерам. У світі, де зростають міжнародні портфельні інвестиції, стає дедалі важче відстоювати тезу про те, що він є розумним заміном.

Проект ОЕСР BEPS, розпочатий у 2013 році, підготував велику кількість звітів, які рекомендують численні реформи у 2015 році. Загальна спрямованість реформ полягає в тому, щоб не змінювати поточний розподіл податкових прав, але вони певною мірою відходять від нього, як стверджують М. Деверо та Дж. Велла [5].

Це досягається шляхом додавання застережень до чинних правил розподілу, де вбачаються зловживання. На загальному рівні пропозиції ОЕСР щодо BEPS спрямовані на те, щоб "надати країнам внутрішні та міжнародні інструменти, які краще узгоджуватимуть права на оподаткування з економічною діяльністю" [10]. Цей принцип знайшов своє відображення в конкретних діях.

По-перше, цей новий принцип просто відрізняється від існуючих принципів, успадкованих від 1920-х років. Оскільки базова структура зберігається, а новий принцип накладається на неї, міжнародна податкова система після BEPS, ймовірно, буде більш непослідовною, оскільки в одних випадках податкові права будуть відповідати економічній суті, а в інших — ні. Здається, не існує жодного принципу для розрізнення цих двох груп випадків.

По-друге, з концептуальної точки зору, система, яка прагне узгодити права на оподаткування доходу з "економічною діяльністю", що його створює, є сумнівною, оскільки зовсім не зрозуміло, де насправді відбувається така економічна діяльність.

Численні фактори сприяють створенню доходу, включаючи фінанси, дослідження і розробки, функції головного офісу, виробництво, маркетинг і продаж. Всі ці фактори є необхідними складовими для отримання прибутку на багатонаціональному підприємстві. Але вони можуть бути розподілені по декількох країнах, що унеможливорює — навіть концептуально — визначення внеску кожної конкретної країни в загальний прибуток.

Один з радикальних варіантів реформи передбачає оподаткування прибутку підприємств по мірі його нарахування, але в руках кінцевих акціонерів. Основною перевагою такого підходу було б те, що місце сплати податку на прибуток визначалося б як місцезнаходження власника бізнесу.

Розподіл прибутку компанії між її акціонерами з метою включення цього прибутку до оподаткованого доходу акціонера зазвичай називають наскрізним розподілом. Прибуток компанії розподіляється між акціонерами, які з метою оподаткування включають свою частку прибутку до особистого доходу. В основно-

му так оподатковуються S-корпорації в США, і це також є поширеною практикою для оподаткування партнерств.

Акціонери компаній, що котируються на біржі, сплачуватимуть податок на дивіденди, а також на накопичений капітал, знову ж таки, від вартості їх акцій, на основі ринкового курсу. Г. Груберт і Р. Альтшулер [9] пропонують аналогічну пропозицію, також у контексті США, де дивіденди і приріст капіталу оподатковуються як особистий дохід. Основна відмінність полягає у визначенні приросту капіталу. Г. Груберт і Р. Альтшулер [9] пропонують оподатковувати приріст капіталу при реалізації, але запровадити відсоткову ставку для компенсації виграшу від відстрочки оподаткування нарахованого прибутку. У цьому випадку немає необхідності відслідковувати поточну ринкову ціну, і тому система може бути застосована до всіх підприємств.

Проблема обох пропозицій полягає в тому, що — принаймні в контексті США — вони забезпечать менші податкові надходження, ніж ті, що збираються за нинішньої системи. Тому Г. Груберт і Р. Альтшулер [9] пропонують зберегти податок на прибуток підприємств, але за значно нижчою ставкою, і в пізнішій роботі Е. Тодера і А. Віарда [8] пропонується те саме.

Потенційно саме тут діджиталізація може дати перевагу. У доцифрову епоху неможливо уявити, що податковий орган в одній країні мав би необхідну інформацію для надання акціонеру в іншій країні транзитного режиму. Однак діджиталізація зробила такий потік інформації можливим, принаймні в принципі. Створення систем і процесів, які б дозволили це зробити, було б величезною справою. Крім того, що, можливо, ще більш проблематично, для забезпечення таких інформаційних потоків має бути необхідна політична воля, чітке бачення мети та інвестиції. Проте, навіть тут загальний тренд щодо діджиталізації може виправдати відносний оптимізм. Наприклад, закон про дотримання податкового законодавства щодо іноземних рахунків, запроваджений Сполученими Штатами, так і проєкт "Обмін інформацією", очолюваний Групою двадцяти та ОЕСР, призвели до обміну інформацією. Це ще кілька років тому було б немислимим. З іншого боку, проблеми, безумовно, залишаться, навіть якщо такі системи будуть створені. Наприклад, побоювання щодо конфіденційності можуть призвести до того, що багатьом країнам з низьким рівнем доходу буде відмовлено в наданні такої інформації. Тим не менш, можна припустити, що, хоча діджиталізація допомагає створити про-

блему наскрізного спостереження за наявністю міжнародних портфельних інвестицій, вона також може врешті-решт запропонувати технічне рішення.

Експортер також повинен визначити місце знаходження свого покупця і — залежно від режиму бізнес-імпорту — чи є він підприємством або споживачем. Податковий орган країни повинен ідентифікувати компанії з усього світу, які експортують до його країни, запобігати будь-яким можливостям для шахрайства, якщо, кінцеві споживачі видають себе за бізнес, що залежить від режиму бізнес-імпорту.

В цьому випадку, діджиталізація може прийти на допомогу збирачам податків. Наприклад, збір інформації від фінансових посередників, таких як компанії, що обслуговують кредитні картки та інші платіжні системи, може стати важливим інструментом правозастосування як для податку на грошові потоки за місцем призначення, так і для ПДВ. Одним із нововведень в Європейському Союзі, яке може бути застосоване серед країн, що співпрацюють, є "єдине вікно", запропоноване М. Деверо і Р. де ла Ферія [6] та Європейською комісією. За такої системи компанія, яка продає свою продукцію в кілька окремих країн, повинна буде зареєструватися лише в одній; у багатьох випадках це, ймовірно, буде країна походження, з якої компанія експортує. Податковий орган цієї країни адмініструватиме податок на рух грошових коштів за місцем призначення за ставкою країни, до якої експортується товар або послуга. На агрегованому рівні, де здійснюються платежі, існувала б клірингова угода між податковими органами, яка б визнавала належного отримувача податку. Така співпраця, безумовно, створила б значну адміністративну простоту порівняно з тим, коли експортер повинен реєструватися і сплачувати податок у кожній країні, куди він експортує. Знову ж таки, такій системі значною мірою сприяє оцифрування податкових декларацій.

Досі ми розглядали наслідки цифровізації для оподаткування всіх видів бізнесу, виходячи з того, що цифровізація підвищує мобільність усіх елементів транснаціональних компаній. Це створює дедалі складніші проблеми для існуючої міжнародної податкової системи. Але зараз розглянемо два випадки, які можна вважати особливо схильними до проблем, пов'язаних з цифровізацією.

Компанія має двосторонній ринок, коли вона надає платформу для об'єднання двох економічних агентів, які хотіли б взаємодіяти один з одним. Це не обов'язково характерно для

цифрових компаній, але цифровізація значно полегшує це завдання. Наприклад, торгові платформи, такі як eBay, Amazon та Airbnb, об'єднують агентів, які хочуть продати свої товари чи послуги, зі споживачами, які хочуть їх придбати. Спільним елементом таких платформ є те, що чим більша кількість людей працює на одній стороні платформи, тим привабливішою вона є для учасників з іншого боку. Це ознаки цифрового блага.

Наприклад, особам, які прагнуть продати товари чи послуги, було б вигідно, якби на платформі було багато потенційних покупців. Аналогічно, покупці вважатимуть платформу більш вигідною, якщо на ній буде багато продавців. Цю перевагу можуть розвивати і використовувати компанії, що працюють на міжнародному рівні. В принципі, все, що потрібно, — це веб-сайт, який діє як платформа, з якою хочуть взаємодіяти люди з усього світу. Це може бути створено і реалізовано в одній країні. Однак успішна компанія, звичайно, може скористатися перевагами діджиталізації, щоб розмістити різні частини своєї діяльності та ресурси в різних країнах: програмісти та дослідники можуть бути в одному місці, маркетинг — в іншому, а сервери, з якими взаємодіють клієнти, — в третьому.

Ряд відомих компаній у цифровому світі, таких як Google і Facebook, пропонують свої послуги певній групі клієнтів "безкоштовно". Вони отримують дохід за рахунок рекламних послуг і використовують дані користувачів, щоб збільшити ці доходи від реклами. Знову ж таки, ця бізнес-модель не є унікальною для цифрових компаній — наприклад, безкоштовні газети, що фінансуються за рахунок реклами, є поширеним явищем.

Але міжнародний масштаб цих цифрових компаній, очевидно, зараз величезний. Крім того, зібрані дані відкривають безпрецедентні можливості для таргетованої та персоналізованої реклами, що підвищує цінність послуг.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведених у статті досліджень визначено вплив діджиталізації на міжнародну систему оподаткування.

У статті розглянуто декілька способів як процес діджиталізації збільшує інтернаціоналізацію бізнесу. Зокрема, акціонери та клієнти можуть перебувати в різних країнах, а сама компанія може бути організована в складні ланцюги поставок, які також охоплю-

ють багато країн. Ці фактори створюють значні проблеми для національного оподаткування такого міжнародного бізнесу. Ці проблеми знайшли своє відображення у зростаючому громадському та політичному занепокоєнні щодо стратегій, які використовують транснаціональні компанії для використання існуючої міжнародної податкової системи з метою зменшення своїх податкових зобов'язань.

За авторської думкою, існуюча міжнародна система оподаткування не забезпечує належного підґрунтя для оподаткування. Вона ґрунтується на довільних відмінностях: між країнами (резиденцією та джерелом) і між типами доходів (активними та пасивними). Закриття лазівок, як правило, збільшує складність і навряд чи призведе до створення більш розумної та стабільної системи. Скоріше, потрібна фундаментальна реформа міжнародної податкової системи, а база оподаткування повинна базуватися на відносно факторах, що є не змінними, тобто на місцезнаходженні акціонерів або на місцезнаходженні споживачів. Обидва типи реформ мають значну перевагу в тому, що концептуальна основа системи буде зрозумілою. Але обидва типи реформ викликають практичні труднощі. Податок на акціонерів мав би пов'язувати корпоративний прибуток в одній країні з акціонером в іншій. Податок у місці продажу повинен був би оподатковувати імпорт, можливо, експортований невеликою компанією в іншій країні. Однак, в принципі, обидві проблеми можна вирішити за допомогою діджиталізації.

Якщо податкові записи будуть оцифровані і, можливо, об'єднані з іншими даними, наприклад, з банків, то проблеми з інформацією для цих систем можна буде з часом подолати.

Виникають також специфічні проблеми, особливо в цифрових компаніях — наприклад, коли готівкові продажі здійснюються рекламодавцям в одній країні, а реклама з'являється на екранах користувачів в іншій. Це може поєднуватися з використанням інформації, яку ці користувачі вільно надають. На даний момент мало хто намагається стягувати податок у країні користувачів, як правило, тому, що в цих місцях гроші не переходять з рук в руки. В принципі, є підстави для того, щоб стягувати податок у країні користувача, але це пов'язано зі значними практичними та концептуальними труднощами.

У подальших наукових розвідках необхідно знайти відповідь на питання як розподіляти

прибутки таких компаній між різними країнами, в яких вони працюють.

Література:

1. Басюк О. П. Рекомендації до впровадження технологій розподіленого реєстру (блокчейн) у публічний сектор України на основі світового досвіду. Актуальні проблеми державного управління. 2023. № 1 (62). С. 131—154. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-1-08>
2. Басюк О. П. Цифрові технології в оптимізації бюджетного процесу: кращий світовий досвід та висновки для України. Актуальні проблеми державного управління. 2022. № 1 (60). С. 116—131. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-08>.
3. Носенко, Д. (2022). Оцінка передумов реалізації сучасних технологій податкового контролю за розмиванням податкової бази й приховуванням прибутку. Соціальна економіка, (64), 137—148. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-64-12>
4. Глущенко, О., Хмельков, А., Дячек, О., Бабаєв, В., Громов, С. (2024). Цифрові технології управління публічними фінансами: податковий аспект. Ефективна економіка, № 3 (2024). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.11>
5. Devereux, Michael P., and John Vella. 2014. "Are We Heading for a Corporation Tax Fit for the 21st Century?" *Fiscal Studies* 35 (4): 449-75.
6. Devereux, Michael, and R. de la Feria. 2014. "Defining and Implementing a Destination-Based Corporate Tax." Centre for Business Taxation Working Paper 14/07 Oxford University, Oxford.
7. Rosenthal, Steven, and Lydia S. Austin. 2016. "The Dwindling Taxable Share of U.S. Corporate Stock." *Tax Notes* 151 (6).
8. Toder, E. & Viard, A., 2016. A Proposal to Reform the Taxation of Corporate Income, Urban Institute. United States of America. Retrieved from <https://policycommons.net/artifacts/631974/a-proposal-to-reform-the-taxation-of-corporate-income/1613299/> on 24 Apr 2024. CID: 20.500.12592/44kjpg
9. Grubert, Harry, and Rutgers Altshuler. 2016. "Shifting the Burden of Taxation from the Corporate to the Personal Level and Getting the Corporate Tax Rate Down to 15 Percent." *National Tax Journal* 69 (3): 643-76.
10. Office for National Statistics (ONS). 2014. Ownership of UK Shares, 2014 Dataset. London. <https://www.ons.gov.uk/economy/investmentpensionsandtrusts/bulletins/ownershipofukquotedshares/2015-09-02>

References:

1. Basiuk, O. P. (2023), "Recommendations for implementing distributed ledger technology (blockchain) in the public sector of Ukraine based on global experience", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1 (62), pp. 131—154. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2023-1-08>
2. Basiuk, O. P. (2022), "Digital technologies in optimization of the budget process: best international experience and conclusions for ukraine", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1 (60), pp. 116—131. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-1-08>.
3. Nosenko, D. (2022), "Assessment of the pre-conditions for the implementation of modern technologies of tax control on base erosion and profit shifting", *Sotsial'na ekonomika*, vol. (64), pp. 137—148. <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-64-12>
4. Hluschenko, O., Khmel'kov, A., Diachek, O., Babaev, V. and Hromov, S. (2024), "Fiscal aspects of digital technologies for public finance management", *Efektivna ekonomika*, vol. 3. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.3.11>
5. Devereux, M. P., and Vella, J. (2014), "Are We Heading for a Corporation Tax Fit for the 21st Century?", *Fiscal Studies*, vol. 35 (4), pp. 449-75.
6. Devereux, M. and de la Feria, R. (2014), "Defining and Implementing a Destination-Based Corporate Tax", Centre for Business Taxation Working Paper, vol. 14/07, Oxford University, Oxford.
7. Rosenthal, S. and Austin, L. S. (2016), "The Dwindling Taxable Share of U.S. Corporate Stock.", *Tax Notes*, vol. 151 (6).
8. Toder, E. & Viard, A., (2016). A Proposal to Reform the Taxation of Corporate Income, Urban Institute. United States of America. Retrieved from <https://policycommons.net/artifacts/631974/a-proposal-to-reform-the-taxation-of-corporate-income/1613299/> on 24 Apr 2024. CID: 20.500.12592/44kjpg
9. Grubert, H. and Altshuler, R. (2016), "Shifting the Burden of Taxation from the Corporate to the Personal Level and Getting the Corporate Tax Rate Down to 15 Percent.", *National Tax Journal*, vol. 69 (3), pp. 643-76.
10. Office for National Statistics (ONS) (2014), "Ownership of UK Shares, 2014", Dataset, London, available at: <https://www.ons.gov.uk/economy/investmentpensionsandtrusts/bulletins/ownershipofukquotedshares/2015-09-02> (Accessed 10 April 2024).

Стаття надійшла до редакції 23.04.2024 р.